

Студент 1 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

РОЛЬ І МІСЦЕ ЖАРГОНІЗМІВ У СУЧАСНОМУ МОВЛЕННІ

Анотація. Розглянуто поняття жаргону, спільні та відмінні риси жаргону і сленгу. Проаналізовано вживання жаргонізмів у різних сферах діяльності людини, їх використання різними віковими групами.

Аннотация. Рассмотрены понятия жаргона, общие и отличительные черты жаргона и сленга. Проанализировано употребление жаргонизмов в разных сферах деятельности человека, их использование разными возрастными группами.

Annotation. This article examines the notion of "jargon", common and distinctive features of "jargon" and "slang" were revealed, the use of jargon in different spheres of human activity, their usage by different age groups were analysed.

Ключові слова: мовлення, жаргон, жаргонізми, сленг, арго.

Мова – це практична, дійсна свідомість, у якій відображений не тільки суспільно-історичний досвід людства, але й соціальний статус конкретного шару суспільства. Вона має знакову природу й системну організацію, будучи, внаслідок цього, універсальним засобом спілкування. Мова використовується в побуті, у виробничій діяльності людини, у різних галузях науки, культури, суспільного й політичного життя суспільства. Вибір й активізація різних її засобів у кожному конкретному випадку залежить від цілей, завдань і умов спілкування, а також від соціального середовища, вікової групи й багатьох інших факторів [1].

Метою статті є вивчення сутності жаргонізмів, їх місце в мовленні та вплив на сучасну мову.

Різні аспекти жаргонів та сленгу вивчалися такими вітчизняними та зарубіжними дослідниками: Ф. Бацевич, В. Крупнов, Т. Соловійова, Р. Розіна, Л. Ставицька, В. Хом'якова, Т. Захарченко, Г. Кіттрідж, Дж. Гріног, Г. Менкен, Е. Патрід, Г. Судзиловський та ін.

Незважаючи на те, що використання жаргонізмів вважається поганим тоном, вони широко застосовуються представниками багатьох професій. Жаргонний термін у більшості випадків куди лаконічніший офіційного, і тому його можна швидше сказати або написати.

Саме слово жаргон походить з французької мови, означає прислівник або діалект. Жаргони є не тільки у різних фахівців, а й у представників різних соціальних груп – від спортсменів до злочинців. Жаргонізмом називається окремих термін, що входить до складу того чи іншого жаргону.

Існує думка, що метою вживання жаргонізмів є приховування значення сказаного від "непосвячених". Це не так – при бажанні знайти значення будь-якого жаргонного терміна в Інтернеті або спеціальному словнику (але, знову ж таки, не у професійній літературі) може кожен. Справжньою ж метою вживання таких слів є всього лише бажання скоротити фразу. Помірне вживання жаргонізмів майже не ріже слух, проте зловживання ними виглядає з боку щонайменше смішно.

Під жаргоном розуміють різновид мови, що використовується переважно в усному спілкуванні окремою соціальною групою, яка об'єднує людей за ознакою професії, інтересів, звичок, занять, суспільного становища чи віку [2]. Сьогодні мовознавці виділяють жаргон молоді, програмістів, філателістів, мисливців, рибалок, спортсменів, п'яниць, декласованих елементів (зłodіїв, картярських шулерів та ін.).

У відкритих групах (молодь, мисливці та ін.) жаргон є своєрідною "колективною грою". Замкнені групи (жебраки, зłodії тощо) за допомогою жаргону відокремлюються від іншої частини суспільства, він допомагає членам групи розпізнавати "своїх" і "чужих", а також виконує функцію конспірації.

Елементами зłodійського жаргону є, наприклад, слова: *перо (ніж), мочити (вбивати), стибрити (вкрасти), лажа (неприємність), збацати (станцювати), закласти (видати), розколотися (зізнатися)* тощо. Основною метою таких слів є приховання предмета комунікації.

Для сучасної мовної ситуації характерно, що різко розширилося використання жаргонізмів. Особливо інтенсивно цей процес протікає в ЗМІ. Звертаючись до шарів національної мови, що не володіє якістю літературності, газети й інші ЗМІ переробляють, освоюють їх і як результат унормовують. Розширюється лексикон, з'являються нові засоби вираження. Через газету ввійшли в літературну мову "розбирання", "свавілля" й деякі інші лексеми.

Надмірне ж насичення тексту жаргонізмами, як і просторіччям, знижує літературні якості мовлення, стирає грань між книжними стилями й усно-побутовими типами мовлення.

Непомірне вживання жаргонізмів "розхитує" літературну норму, суперечить літературному стандарту, різко знижує літературні якості мовлення, впливає на читачів. Зрозуміло, це не забороняє використовувати жаргонізми, але використання повинно бути мотивованим, насамперед стилістичним завданням.

У художній літературі вони використовуються для реалістичного зображення різних груп людей, тобто в характерологічній і стилістичній функціях. У публіцистиці, мові ЗМІ до цих функцій додається оцінна.

Молодіжні жаргонізми становлять експресивні позначення загальновідомих понять: *предки* (батьки), *чувак* (хлопець), *баскет* (баскетбол), *бабки* (гроші), *погримон* (прізвисько), *олдовий* (старий), *фачити* (принижувати, ігнорувати), *фацет* (чоловік, хлопець), *бачик* (телевізор), *стриха* (свідомість, здоровий глузд), *баклажан* (алкоголік), *цухляда* (щелепа). У мові школярів і студентів можна натрапити на слова: *хвіст* (нескладений іспит), *зрізатися* (нескласти іспит), *автомат* (залік, поставлений викладачем без спеціальної співбесіди), *шпора* (шпаргалка). Такі

основою появи молодіжних жаргонних слів є споконвічне прагнення молоді підкреслити свою дорослість, незалежність і нестандартність у поведінці та судженнях [3].

Специфіка молодіжного жаргону полягає в тому, що до нього весь час надходять нові, так би мовити, "свіжі" слова, які відображають зміни у нашому житті. Це своєрідний "полігон" для випробування новотворів. Але парадокс у тому, що як тільки слово-жаргонізм стає загальновідомим (як це, сталося зі словом "тусовка"), молодь швидко втрачає інтерес до нього й замінює його іншим. Таким чином, молодіжний жаргон виконує функцію своєрідного "фільтра" для новотворів.

Як синонім слова "жаргон" іноді (здебільшого стосовно англійських країн) використовують термін "сленг". Для позначення способу спілкування декласованих елементів поряд із терміном жаргон вживається також термін "арго", що позначає сукупність особливостей мови групи людей, які намагаються засекретити свої вислови, зробити їх незрозумілими для оточення [4].

Отже, жаргонні слова звичайно охоплюють вузьке коло понять. Уживання їх є ненормативним явищем. Жаргонізми роблять мову примітивною, засмічують її. У художніх творах використовуються як засіб мовної характеристики героїв. Поза цим завданням використання жаргонної лексики в літературній мові неприпустиме. Найнадійнішим засобом очищення мови від таких елементів є збагачення словникового запасу справжніми цінностями рідної мови, піднесення загальної культури мови.

Наук. керівн. Архипенко Л. М.

Література: 1. Губарева Т. В. Влияние маргинальной среды на человека / Т. В. Губарева. – Казань : КГУ, 1995. – С. 5. 2. Бабич Н. Д. Основи культури мовлення / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 1990. – 232 с. 3. Головащук С. І. Словник-довідник з українського літературного слововживання / С. І. Головащук. – К. : Рідна мова, 2000. – 351 с. 4. Ставицька Л. О. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови / Л. О. Ставицька. – К. : Критика, 2005. – 464 с. 5. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр "Академія", 2004. – 344 с. 6. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо / Б. Антоненко-Давидович. – К. : Либідь, 1991. – 253 с.